

Informacija o izradi Studije izvodljivosti za Državni data centar i Državni Disaster Recovery centar

Ministarstvo javne uprave, kao organ uprave koji je shodno Uredbi o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 98/23, 102/23, 113/23, 71/24, 72/24, 90/24, 93/24, 93/24 - ispravka, 104/24 i 117/24), između ostalog, zadužen za razvoj informacionog društva i elektronske uprave, vrši poslove uprave koji se odnose na upravljanje Jedinostvenim informacionim sistemom i obezbjeđivanje tehničkih i drugih uslova za njegovo korišćenje.

Zakonom o elektronskoj upravi („Sl. list CG“, br. 72/19), definisano je da Jedinostveni informacioni sistem čine: Data centar, Disaster Recovery centar, informaciono-komunikaciona infrastruktura, kao i dijeljeni infrastrukturni, aplikativni i internet sistemi.

Ujedno, strateško opredjeljenje Vlade Crne Gore je digitalna transformacija kompletnog društva, što je iskazano u različitim strateškim dokumentima, od kojih se naročito ističu: Strategija digitalne transformacije, Strategija reforme javne uprave i Strategija sajber bezbjednosti.

Kao kredibilna članica NATO-a, Crna Gora je snažno orijentisana na ispunjavanje svih obaveza koje proističu iz članstva u ovom savezu. Na taj način, dajemo značajan doprinos kolektivnoj bezbjednosti, kao i obezbjeđivanju zajedničkog sajber prostora.

Zaključkom br. 07-039/23-2467/2 od 1. juna 2023. godine, Vlada Crne Gore je zadužila Ministarstvo javne uprave da pripremi i Vladi dostavi informaciju o izradi studije izvodljivosti o potebi izgradnje Državnog data centra. Ujedno, Vlada je zadužila i sva ministarstva i druge organe uprave, a preporučila državnim organima da Ministarstvu javne uprave dostave informacije potrebne za izradu navedene studije.

Naime, krajem 2023. godine, Ministarstvo javne uprave je sa Kancelarijom Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS) potpisalo Projektni ugovor za realizaciju projekta „Podrška digitalnoj transformaciji u Crnoj Gori“. U okviru navedenog projekta, jedna komponenta se odnosila upravo na izradu Studije izvodljivosti za izgradnju Državnog Data centra, Državnog Disaster Recovery centra i prateće infrastrukture.

Tokom I i II kvartala 2024. godine uspješno je sprovedena tenderska procedura od strane UNOPSa, u saradnji sa Ministarstvom javne uprave, za izbor ponuđača koji je imao zadatak da na najkvalitetniji način izradi predmetnu studiju. Pristigle su ukupno četiri (4) ponude, podnijete od strane renomiranih kompanija iz regiona i zemalja EU, a ponuda kompanije KPMG ocijenjena kao najkvalitetnija po svim kriterijumima.

U toku septembra 2024. godine, a za potrebe izrade pomenute studije, sprovedena je on-line anketa za ukupno **160** organa javne uprave i **25** lokalnih samouprava, sa ciljem skrininga trenutnog stanja po pitanju informatičke infrastrukture i njihovih potreba za naredni period. Ovo ministarstvo je primilo odgovore od strane **više od 90%** (167) subjekata, što predstavlja izuzetan rezultat. Ovo nam govori da su organi/lokalne samouprave u Crnoj Gori izuzetno ozbiljno shvatile ovaj zadatak, što ujedno i opravdava naš poduhvat i opredjeljenje da u skorijoj budućnosti gradimo Državni data centar.

Takođe, prethodno pomenutim zaključkom Vlade, zaduženo je, tadašnje, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma da, u saradnji sa Ministarstvom javne uprave i lokalnim samoupravama, sagleda optimalne prostorno-planske mogućnosti za izbor lokacije i izgradnju državnog data centra.

S tim u vezi, predstavnici Ministarstva javne uprave, UNOPS-a i KPMG-a su u toku III i IV kvartala 2024. godine održali nekoliko konsultativnih sastanaka sa predstavnicima Glavnog grada Podgorica i opština Zeta, Tuzi i Danilovgrad, kao i predstavnicima Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, u cilju pronalaženja katastarskih parcela koji bi, shodno standardnim zahtjevima koji se zahtijevaju prilikom izgradnje ovakvih objekata, zadovoljavali neophodne uslove. U razmatranje je, takođe, uzeta u obzir i mogućnost izgradnje Državnog data centra na teritoriji Opštine Nikšić.

Detaljnou analizom raspoloživih lokacija u Glavnom gradu Podgorica, Opštini Zeta, Opštini Tuzi, Opštini Danilovgrad i Opštini Nikšić, zaključeno je da je najpogodnija lokacija u Glavnom gradu Podgorica, približne površine 3,55ha (odnosno 35500m²).

Shodno navedenom, Ministarstvo javne uprave je dopisom br. 01-421/24-5854 od 11. decembra 2024. godine, podnijelo Zahtjev za prenamjenu zemljišta za potrebe izgradnje Državnog Data centra Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, u kojem je navedeno da je potrebno je obezbijediti ukupnu površinu od cca 3,6ha, kojim je zahtijevano da se izvrši prenamjena zemljišta u „površine za tehničku infrastrukturu“.

Shodno svim prikupljenim informacijama od značaja od strane organa javne uprave u Crnoj Gori i lokalnih samouprava, kao i analizi potencijalnih lokacija za izgradnju Državnog data centra, kompanija KPMG je u predviđenom roku, uz krajnje profesionalan i studiozan pristup, a pod kontinuiranim monitoringom Ministarstva javne uprave i UNOPS-a, izradila predmetnu studiju i finalnu verziju dostavila u decembru 2024. godine.

Sadržaj Studije izvodljivosti za Državni data centra i Državni Disaster Recovery centar

Studija izvodljivosti za izgradnju Državnog data centra detaljno analizira sve relevantne aspekte ovog strateškog projekta, uključujući tehničke, ekonomske, finansijske, pravne i ekološke faktore, kako bi se omogućilo donošenje informisane odluke o njegovoj realizaciji.

Studija definiše ključne ciljeve i očekivane benefite budućeg Državnog data centra, sa fokusom na unaprjeđenje digitalne infrastrukture javne uprave, optimizaciju troškova, povećanje bezbjednosti i dostupnosti podataka, kao i na potencijal za komercijalizaciju usluga prema privatnom sektoru. U okviru metodološkog pristupa analizirani su tržišni trendovi, najbolje prakse u zemljama Centralne i Istočne Evrope, te prognoze potražnje za uslugama koje nudi ovaj data centar.

Analizirane su potrebe javnog sektora, uključujući eUpravu, kao i potencijalne mogućnosti za uključivanje privatnog sektora kroz model zajedničkog korišćenja infrastrukture. Procijenjena je potražnja za data centar uslugama, kao i očekivane cijene usluga u budućnosti. Pored toga, poseban fokus je stavljen na dostupnost mrežne povezanosti i provajdera optičkih vlakana, kako bi se osigurao visok nivo povezanosti.

Ispitan je uticaj budućeg centra na životnu sredinu, sa posebnim akcentom na održive energetske izvore. Razmotrene su opcije korišćenja solarne i geotermalne energije za napajanje i hlađenje infrastrukture, čime bi se smanjila zavisnost od konvencionalnih izvora energije i ostvarili dugoročni ekonomski i ekološki benefiti.

Predloženi poslovni model razmatra više scenarija upravljanja i operativnih modela Državnog data centra, uključujući strateške parametre poput lokacije primarne i rezervne infrastrukture, modela oporavka od katastrofa (Disaster Recovery), kao i potencijalne izvore prihoda kroz ponudu usluga kolokacije i hostinga.

Evaluirani su postojeći ICT kapaciteti u javnom sektoru, definisani kriterijumi za odabir lokacije, kao i tehničke specifikacije potrebne opreme i softverskih rješenja. Studija pruža detaljan pregled hardverskih i softverskih komponenti, uključujući tehničke opcije za izgradnju objekta i spoljašnjih instalacija, uz analizu prednosti i nedostataka različitih rješenja.

Sprovedena je detaljna finansijska analiza, uključujući procjenu investicionih troškova (CAPEX), operativnih troškova (OPEX), projekcije prihoda i model finansiranja. Analizirani su mogući izvori finansiranja, uključujući budžetska sredstva, javno-privatna partnerstva i eksterno finansiranje. Studija takođe uključuje analizu osjetljivosti scenarija kako bi se procijenila njihova dugoročna održivost.

Identifikovani su ključni tehnički, finansijski i ekološki rizici, a kroz strategije mitigacije predložene su mjere za smanjenje potencijalnih izazova u implementaciji i operativnom radu Državnog data centra.

Analizirana je usklađenost projekta sa nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim standardima, kako bi se osiguralo da infrastrukturni i poslovni modeli odgovaraju važećim regulativama i standardima u oblasti upravljanja podacima i informacionih sistema.

Definisane su faze realizacije projekta, vremenski okvir za njegovu izgradnju, strategija nabavki i odabira dobavljača, kao i naredni koraci neophodni za početak implementacije.

Zaključci studije ukazuju na to da je **izgradnja Državnog data centra strateški isplativa investicija**, koja će omogućiti unapređenje digitalnih servisa, optimizaciju troškova javne uprave i otvaranje mogućnosti za dodatne izvore prihoda kroz komercijalizaciju usluga.